

BALKAN

8. decembar 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

ZATVOR I 100.000 EVRA ZBOG IDENTITETA SVEDOKA

Obelodanjivanje imena ili identiteta zaštićenog svedoka koji je svedočio na MKSJ-u ili objavljivanje transkripata svedočenja datog na zatvorenoj sednici pred Međunarodnim sudom smatra se nepoštovanjem suda. Takva dela su kažnjiva novčanom kaznom do 100.000 evra i zatvorskom kaznom do 7 godina. Ove kazne se mogu izreći i istovremeno.

Ovo je utvrđeno članom 77 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda. Zašto postoji zaštita svedoka i od koga se oni zapravo štite?

U postupcima pred Međunarodnim sudom, kao i pred domaćim sudovima, postoje mere za zaštitu svedoka. One su uvedene kako bi se pojedincima omogućilo da svedoče na sudu bez straha za sebe ili svoju porodicu. Uzroci straha kod svedoka mogu biti različiti.

Neki svedoci se plaše mogućnosti dodatnog i javnog poniženja. Tokom rata u bivšoj Jugoslaviji, počinjena su mnoga zverstva, uključujući i mnoga silovanja. Žena ili muškarac koji su pretrpeli taj strašan zločin mogu osećati da će biti dodatno poniženi, a u nekim slučajevima i odbačeni od strane svoje porodice i zajednice, ako o svojoj patnji govore javno. Svedočenje o tako traumatičnim događajima dovoljno je teško bez dodatnog poniženja i stigmatizacije žrtve do kojih može doći ako se identitet te osobe obelodani javnosti.

Drugi razlog za zabrinutost može biti strah od odmazde. Vojnik koji svedoči protiv nadređenog ili saboraca može se plašiti za svoju bezbednost ili bezbednost svoje porodice ako počinioci otkriju da on otkriva informacije koje oni možda pokušavaju da sakriju. Isto se odnosi i na političke saveznike osumnjičenog ili optuženog. Ovo je neželjena, ali nažalost ne i retka pojava. Iz tog razloga, u nekim slučajevima jedini način na koji sud može od takvih pojedinaca dobiti dragocene dokaze jeste da se njihov identitet tokom svedočenja ne otkriva.

U takvim i sličnim situacijama, sudije Međunarodnog suda imaju na raspolaganju nekoliko mera za zaštitu svedoka i u tu svrhu mogu izdavati naloge. Jedna takva mera može biti svedočenje pod pseudonimom. To je situacija u kojoj sud naredi da se ime svedoka ne obelodani javnosti, ali se svedočenje odvija na otvorenoj sednici. Druga mera može biti izobličenje glasa, kada se glas svedoka prilikom javnog prikazivanja elektronski izmeni tako da bude neprepoznatljiv. Još jedna mogućnost je izobličenje slike lica, kada se lice svedoka prikrije prilikom javnog prikazivanja. Takođe je moguće kombinovati sve ove mere. Krajnja mera kojom raspolažu sudije Međunarodnog suda jeste vođenje postupka na zatvorenoj sednici. To znači da se javnosti neće obelodaniti ni identitet svedoka ni sadržaj njegovog ili njenog svedočenja.

Međutim, treba naglasiti da je u svim ovim slučajevima identitet svedoka poznat obema stranama u postupku, a advokatima koji ih zastupaju dozvoljeno je da unakrsno ispituju sve svedoke, uključujući i one koji svedoče pod zaštitivnim merama.

Kada sudsko veće izda naloge za zaštitu svedoka, ti nalozi su obavezujući za sve učesnike u sudskom procesu i sve pripadnike javnosti.

Na žalost, s vremena na vreme, dogodi se da se neki novinar ili druga osoba odluči da se postavi iznad zakona i otkrije identitet svedoka ili objavi transkripte sa postupaka koji se vode na zatvorenim sednicama pred Međunarodnim sudom.

Oni takav postupak često pokušavaju da opravdaju tvrdnjom da javnost ima apsolutno pravo na informaciju. To nije tačno. Kao što je slučaj s mnogim drugim pravima, tako ni pravo na informaciju nije apsolutno. U određenim slučajevima to pravo može biti i jeste ograničeno raznim obzirima – bezbednošću pojedinaca, nacionalnim pitanjima, rezervama pravnih lica, interesom pravde. U ovom slučaju, pravo javnosti na informaciju ograničeno je sudskim nalogom koji štiti bezbednost ili dostojanstvo pojedinca, ili je na neki drugi način u interesu pravde.

Prema tome, bez obzira na nečije lično mišljenje u ovoj stvari, kršenje sudskih naloga tretira se na isti način kao i bilo koja druga nezakonita aktivnost: sprovodi se istraga i eventualno podižu optužbe protiv onih koji se smatraju odgovornim za kršenja navedenih sudskih naloga. Kao što je ranije rečeno, maksimalna kazna je novčana kazna do 100,000 evra, kazna zatvora do 7 godina, ili oboje.

Outreach Programme
outreach@icty.org